

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
VRHOVNI SUD
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
Broj: 58 0 P 211881 22 Rev 2
Sarajevo, 19.01.2023. godine

Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine u Sarajevu, u vijeću sastavljenom od sudija: Marijane Omerčaušević, kao predsjednice vijeća, Jasna Mujanović i Snježane Malešević, kao članica vijeća, u pravnoj stvari tužitelja: 1. L.B., ... M. i 2. M.B., ... M., kao nasljednika umrlog V.B., 3. S.B., ... M., 4. G.B., ... M. i 5. N.S., ... M., koje zastupa punomoćnik Milenko Krčum, advokat iz Mostara, protiv tuženog Federacija Bosne i Hercegovine, kojeg zastupa zakonski zastupnik Federalno pravobranilaštvo Sarajevo, uz sudjelovanje umješača na strani tuženog JP Autoceste F BiH d.o.o. Mostar, ulica Adema Buća broj 20, radi zaštite od diskriminacije, v.sp. 5.000,00 KM, odlučujući o reviziji tužitelja protiv presude Kantonalnog suda u Mostaru broj: 58 0 P 211881 22 Gž od 15.06.2022. godine, u sjednici vijeća održanoj 19.01.2023. godine, donio je:

P R E S U D U

Revizija se odbija.

Odbija se zahtjev tužitelja za naknadu troškova revizijskog postupka.

O b r a z l o ž e n j e

Prvostepenom presudom Općinskog suda u Mostaru broj: 58 0 P 211881 19 P od 28.12.2021. godine, odlučeno je:

„I Utvrđuje se da je tužena povrijedila pravo tužitelja na jednako postupanje-neizravno diskriminirala tužitelje kod donošenja Prostornog plana područja posebnih obilježja usvojenog na sjednici Zastupničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine 27.01.2017. godine i sjednici Doma naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine održanoj dana 09.02.2017. godine kao i kod donošenja Odluke Vlade Federacije BiH o utvrđivanju javnog interesa za eksproprijaciju objavljene u „Službenim novinama Federacije BiH“, br. 101/18 od 19.12.2018. godine u dijelu koji se odnosi na poddionicu autoputa Mostar Jug-Tunel Kvanj, na način da su kod odlučivanja, nesrazmjerno javnom interesu, povrijedili pravo na povratak tužitelja kao pripadnika povratničke populacije-pravo na povratak raseljenih i izbjeglica u svoj dom, zajamčeno Ustavom Federacije BiH koje podrazumijeva i pravo na ostanak nakon povratka u svoj prijeratni dom, kao i pravo na imovinu, propuštajući da zadiranje u prava tužitelja, a posebno zadiranje u pravo na imovinu, ograniče na najnužniju mjeru srazmjernu javnom interesu za izgradnju autoputa.

II Zabranjuje se primjena navedenih odluka u odnosu na tužitelje u svim postupcima od pravnog značaja.

III Dužan je tuženi da tužiteljima naknadi troškove postupka u iznosu od 840,00 KM u roku od 30 dana.“

Rješenjem Općinskog suda u Mostaru broj: 58 0 P 211881 19 P od 17.02.2022. godine, dozvoljeno je sudjelovanje Javnog preduzeća Autoceste Federacije BiH d.o.o. Mostar kao umješaka na strani tuženog.

Drugostepenom presudom Kantonalnog suda u Mostaru broj: 58 0 P 211881 22 Gž od 15.06.2022. godine, žalba tuženog je uvažena, prvostepena presuda preinačena na način da je u cijelosti odbijen tužbeni zahtjev tužitelja.

Drugostepenu presudu blagovremeno izjavljenom revizijom tužitelji (osim drugotužiteljice M.B.) pobijaju zbog povrede odredaba parničnog postupka, pogrešne primjene materijalnog prava i povrede prava zaštićenih Evropskom konvencijom o ljudskim pravima s prijedlogom da se revizija usvoji, drugostepena presuda preinači na način da se žalba tuženih odbije i prvostepena presuda potvrdi, a tužena obaveže da tužiteljima naknadi troškove parničnog postupka dosuđene prvostepenom presudom uvećano za troškove sastava revizije u iznosu od 624,00 KM.

Tuženi nije podnio odgovor na reviziju.

U podnesenom odgovoru na reviziju umješak JP Autoceste F BiH d.o.o. Mostar na strani tužene je osporio sve revizijske razloge i predložio da se revizija tužitelja odbije kao neosnovana.

Ispitujući pobijanu presudu u skladu sa članom 241. Zakona o parničnom postupku¹ (u daljem tekstu: ZPP), ovaj sud je odlučio kao u izreci iz slijedećih razloga:

Revizija nije osnovana.

O procesnim povredama zbog kojih se može izjaviti revizija, revizijski sud je ovlašten voditi računa jedino kada se revident na postojanje takvih povreda određeno poziva. Revidenti samo paušalno navode da drugostepenu presudu pobijaju zbog povrede odredaba parničnog postupka, ali niti opisno niti izričito ne navode koja je to odredba ZPP nepravilno primijenjena ili pak nije primijenjena, a da je to bilo od uticaja na zakonitost i pravilnost pobijane presude. Stoga ovaj sud ocjenjuje da nije ostvaren revizijski razlog povrede odredaba parničnog postupka iz člana 240. stav (1) tačka 1) ZPP.

Iz sadržaja revizije slijedi da revidenti ističu prigovore činjenične prirode koji prigovori u revizijskom postupku nisu relevantni (član 240. stav (2) ZPP), a revidenti slobodnoj ocjeni dokaza od strane suda ne mogu s uspjehom suprotstaviti svoju stranačku ocjenu izvedenih dokaza. Drugostepeni sud je u obrazloženju svoje odluke dao razloge za izvedeni pravni zaključak o nepostojanju indirektno diskriminacije o povredi prava revidenata kao pripadnika povratničke populacije donošenjem pobijanih akata tužene, pa nisu osnovani paušalni prigovori povrede odredaba parničnog postupka.

Nije ostvaren ni revizijski razlog pogrešne primjene materijalnog prava.

Predmet spora je zahtjev za utvrđenje da je tužena povrijedila prava revidenata kao pripadnika povratničke populacije, pravo na povratak raseljenih lica i izbjeglica u svoj dom, pravo na imovinu, pravo na jednako postupanje-neizravno diskriminirala tužitelje i to:

¹ Sl. novine F BiH br. 53/03, 73/05, 19/06 i 98/15

donošenjem Prostornog plana Zastupničkog doma parlamenta F BiH od 27.01.2017. godine, i Doma naroda istog Parlamenta od 09.02.2017. godine, kao i Odluke Vlade F BiH o utvrđivanju javnog interesa za eksproprijaciju od 19.12.2018. godine, u dijelu koji se odnosi na poddionicu autoputa Mostar Jug - Tunel Kvanj, i zahtjev da se zabrani primjena navedenih odluka u odnosu na tužitelje u svim postupcima od pravnog značaja.

Prvostepeni sud je odlučujući po ovom zahtjevu usvojio tužbeni zahtjev tužitelja i utvrdio da je tužena povrijedila pravo tužitelja na jednako postupanje, da je kod donošenja navedenih odluka neizravno diskriminirala tužitelje i u vezi s tim zabranio primjenu navedenih odluka u odnosu na tužitelje.

Drugostepeni sud je odlučujući o žalbi tužene istu uvažio i prvostepenu presudu preinačio na način da je u cijelosti odbio tužbeni zahtjev tužitelja zaključivši:

- da je tužena Prostorni plan donesen na Sjednici Zastupničkog doma od 27.01.2017. godine, i Sjednici Doma naroda parlamenta F BiH od 09.02.2017. godine, donijela u skladu sa Ustavom Federacije BiH i brojnim amandmanima na Ustav F BiH²,
- da je Vlada F BiH donijela Odluku o utvrđivanju javnog interesa za izgradnju dionice autoputa Buna, poddionica Mostar jug – Tunel Kvanj na trasi Koridora 5 C na osnovu važećeg Zakona o eksproprijaciji³ u javnom interesu,
- da je Odluka usaglašena sa Prostornim planom područja posebnih obilježja od značaja za Federaciju BiH „Autocesta na koridoru 5 C“ za period od 20 godina,
- da je postojao legitiman cilj od strane tužene za donošenje Prostornog plana i odluka,
- da poddionica Koridora 5 C, Mostar jug – Tunel Kvanj ne prelazi preko nekretnina u isključivom vlasništvu pripadnika jednog naroda, niti pripadnika jedne vjeroispovijesti, nego preko nekretnina u vlasništvu pripadnika različitih nacionalnosti i vjeroispovijesti,
- da nisu svi povratnici – izbjegla lica na nekretninama ekspropriisanim u javnom interesu,
- da na nekretninama ekspropriisanim u javnom interesu ima starosjedilaca Bošnjaka kao vlasnika parcela u dolini Neretve sjeverno od Mostara,
- da odluke tužene pogađaju pripadnike svih nacionalnosti i pripadnike svake vjeroispovijesti čije se nekretnine nalaze na predmetnom području,
- da je više desetina lica srpske nacionalnosti iz povratničkog naselja Ortiješ sa predmetnog područja prihvatilo odluke Vlade F BiH i saglasile se eksproprijacijom svojih nekretnina i sporazumno s organom uprave zaključili nagodbu za naknadu za ekspropriisane nekretnine,
- da u grupi čije su nekretnine ekspropriisane po osnovu naprijed donesenih odluka, a u cilju izgradnje Koridora 5 C, nisu samo povratnici i nisu isključivo Srbi pravoslavne vjeroispovijesti,
- da uporednu grupu ne čine samo Bošnjaci ni lica hrvatske nacionalnosti, odnosno muslimanske i katoličke vjeroispovijesti, nego pripadnici svih nacionalnosti,
- da se pri donošenju odluka u odnosu na tužitelje ova radnja donošenja Prostornog plana o utvrđivanju javnog interesa za izgradnju autocesta na Koridoru 5 C ne može smatrati diskriminatorskim,
- da odluke tužene pogađaju povratnike pripadnike svih nacionalnosti i pripadnike svake vjeroispovijesti čije se nekretnine nalaze u području koje zahvata Prostorni plan
- da tužitelji kao povratnici pravoslavne vjeroispovijesti, nisu neizravno diskriminirani u odnosu na stanovnike katoličke i islamske vjeroispovijesti kao vlasnika parcela u dolini Neretve sjeverno od Mostara a koje zahvata Prostorni plan, te na osnovu ovog utvrđenja drugostepeni sud zaključuje da tužena opisanim radnjama revidente nije neizravno diskriminirala ni po nacionalnom ni po socijalnom osnovu.

² Službene novine F BiH broj 1/94, 13/97, 16/02, 22/02, 52/02, 60/02 – 88/08

³ Službene novine F BiH broj 70/07, 36/10, 25/12, 8/15

Ovakav pravni zaključak drugostepenog suda u pogledu odluke o tužbenom zahtjevu prihvata i ovaj sud.

Prema odredbama člana 2. stav 1. Zakona o zabrani diskriminacije⁴ propisano je da: svako različito postupanje, uključujući svako isključivanje, ili davanje prednosti utemeljeno na stvarnim ili pretpostavljenim osnovama prema bilo kojem licu ili grupi lica na osnovu njihove rase, boje kože, jezika, vjere, etničke pripadnosti, nacionalnog ili socijalnog porijekala, veze sa nacionalnom manjinom, političkog ili drugog uvjerenja, imovnog stanja, članstva u sindikatu ili drugom udruženju, obrazovanja, društvenog položaja i pola, spolnog izražavanja ili orijentacije, kao i svaka druga okolnost koja ima za svrhu ili posljedicu da bilo kojem licu onemoguću ili ugrožava priznavanje, ili ostvarivanje na ravnopravnoj osnovi prava i sloboda u svim oblastima javnog života.

Pod isključivanjem se podrazumijeva da je određenoj grupi onemogućen pristup određenim pravima i slobodama, a drugim nije, ograničavanje znači da je određenoj grupi osoba, zbog njihovih karakteristika, uživanje određenih prava i sloboda omogućeno ali sa ograničenjem, ne u istoj mjeri kao ostalim, dok davanje prednosti je situacija u kojoj je jedna grupa u povlaštenoj poziciji, iako za to nema zakonskih uvjeta. Osnovni elementi diskriminacije su različiti i nepovoljan tretman pojedinca koji je rezultat državnih mjera kojim se zahtjeva određeno pojašnjenje, nameću ili negiraju određene kvalifikacije, daju ili negiraju mogućnosti i uporednih grupa osoba koje su u istoj ili sličnoj situaciji tretirane povoljnije, odnosno poređenje sa drugim osobama koje se nalaze u istoj ili sličnoj situaciji, a koja je znatno povoljnija za te osobe spram onoga što uživa diskriminirani.

Odredbom člana 15. stav 1. Zakona o zabrani diskriminacije propisano je da kada lice ili grupa lica u svim postupcima predviđenim ovim zakonom, na osnovu njima raspoloživih dokaza, učine vjerovatnim da je došlo do diskriminacije, teret dokazivanja da nije došlo do diskriminacije leži na suprotnoj strani.

U anti-diskriminacijskom postupku tužitelj dokazuje slijedeće činjenice: a) da postoji različito postupanje; b) da je to različito postupanje utemeljeno na jednom od zabranjenih osnova i c) postojanje komparatora ili hipotetičkog komparatora, kao osobu ili grupu osoba koja se nalazi u sličnoj situaciji kao i tužitelj. Tužitelj nije dužan sve navedene činjenice dokazati u postupku sa stepenom sigurnosti. Sa stepenom sigurnosti tužitelj je dužan dokazati da posjeduje karakteristike na osnovu koje smatra da je diskriminisan, te da su se postupci tuženih, zbog kojih je podnio tužbu, zaista i desili, odnosno postojanje radnje ili mjere tuženog i da je tom radnjom ili mjerom pogođen. Sa stepenom pretežne vjerovatnoće tužitelj je dužan dokazati diskriminirajući osnov i različito postupanje u odnosu na komparatora.

Obaveza tužitelja, žrtve diskriminacije, mora dokazati da je došlo do različitog tretmana, dok tužena, lice za koje se tvrdi da je izvršilo diskriminaciju može pobiti postojanje iste na dva načina i to da tužitelj nije u istoj ili sličnoj situaciji sa osobom sa kojom se poredi i da se različit tretman ne zasniva na osnovu za koji se tvrdi da se zasniva.

Iz navedenog proizilazi da su tužitelji kao žrtve eventualne diskriminacije bili u obavezi da uvjere sud da je tužena donošenjem pobijanih odluka, tužitelje – revidente indirektno diskriminirala kao lica srpske nacionalnosti koja pripada grupi povratnika – izbjeglica na

⁴ Službeni glasnik BiH broj: 59/09 i 66/16

području koje je obuhvaćeno odlukama tužene prilikom donošenja Prostornog plana i utvrđivanja javnog interesa za izgradnju autoceste na Koridoru 5 C. Na revidentima je ležao teret dokazivanja da postoje određene činjenice na kojima se može utemeljiti pretpostavka o postojanju neizravne diskriminacije, na koji je način došlo do povrede jednakog postupanja. Nakon toga teret dokaza je na tuženju koji mora dokazati da nije došlo do diskriminacije.

Suprotno tvrdnjama revidenata, osnovom izvedenih dokaza tužena je dokazala da nije bilo različitog ili nepovoljnog tretmana revidenata prilikom donošenja pobijanih odluka od strane tužene Vlade Federacije BiH, Zastupničkog doma i Doma naroda Parlamenta Federacije BiH, da je tužena dokazala da su odluke kojima revidenti tvrde da su diskriminirani donesene u skladu sa Ustavom i zakonom, nije došlo do nejednakog postupanja prilikom donošenja i sprovođenja navedenih odluka prema revidentima u odnosu na druga lica srpske, bošnjačke i hrvatske nacionalnosti, odnosno povratnika na području nekretnina preko kojih prolazi Koridor 5 C, pa samim tim tužena nije povrijedila prava revidenata, zbog čega tužiteljima i po ocjeni ovog suda ne pripada pravo na zaštitu u smislu odredbe člana 12. Zakona o zabrani diskriminacije.

Ne stoji prigovor revidenata da je donošenjem pobijane odluke došlo do povrede prava revidenata zaštićenih Evropskom konvencijom o zaštiti ljudskih pravima i osnovnim slobodama iz Protokola 1 ove Konvencije, pravo na imovinu i na pravično suđenje s obzirom da je drugostepeni sud donio pravilnu i zakonitu odluku pravilnom primjenom materijalnog prava, a revidenti su imali u toku postupka mogućnost raspravljanja i pristupa sudu (predlaganja dokaza u cilju osnovanosti tužbenog zakona) u skladu sa Zakonom o parničnom postupku. Iz navedenih razloga ovaj sud prihvaćajući u svemu pravilne i potpune razloge drugostepenog suda o neosnovanosti tužbenog zahtjeva revidenata, nalazi da su sve revizijske tvrdnje koje se odnose na pogrešnu primjenu materijalnog prava lišene valjanog pravnog osnova, pa ih kao takve i odbija.

Ostali revizijski prigovori nisu od odlučnog značenja sa aspekta predmeta spora (član 231. u vezi sa članom 253. ZPP), pa ih sud kao takve nije posebno obrazlagao.

Kako ne stoje revizijski razlozi, kao ni razlog na koji ovaj sud pazi po službenoj dužnosti, to je primjenom odredbe člana 248. reviziju valjalo odbiti.

U skladu sa odredbom člana 397. stav (1) u vezi sa odredbom člana 386. stav (1) ZPP odbijen je zahtjev revidenata za naknadu troškova sastava revizije jer isti nisu uspjeli u revizijskom postupku.

Predsjednica vijeća
Marijana Omerčaušević, s.r.